

การสื่อสารการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธ*

POLITICAL COMMUNICATION ACCORDING TO BUDDHIST ETHICAL PRINCIPLES

พระมหาฉัตรชัย ปญญาวัฒน์โน (พลศรี)

PhramahaChatchai Panyawatthano (Polsri)

วัดถ้ำสิงห์, จังหวัดชุมพร

Wat Tham Sing, Chumphon Province

Corresponding Author E-mail: chatchaiponsri@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “การสื่อสารการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธ” มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองที่มีจริยธรรม โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้กรอบจริยธรรมเชิงพุทธในการสื่อสารทางการเมือง โดยนำเสนอใน 2 ส่วน คือ 1. ผู้ส่งสารคือองค์กรทางการเมืองมีบรรทัดฐานในการสื่อสาร ได้แก่การสื่อสารที่โปร่งใสเพื่อสร้างความไว้วางใจ การใช้ภาษาที่ไพเราะและสุภาพเพื่อลดความตึงเครียดและสร้างความเคารพ การนำเสนอข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ การแสดงความปรารถนาดีและความจริงใจเพื่อสร้างความเชื่อมั่น และ การเลือกเวลาและสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล และ 2. ผู้รับสารคือประชาชน ควรใช้หลักอินทริยสังวรในการรับข้อมูลโดยการมีสติสัมปชัญญะและปัญญาในการประเมินข้อมูลอย่างละเอียดและรอบคอบ ดังนั้น การปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้จะส่งผลให้การสื่อสารทางการเมืองมีประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรทางการเมืองและประชาชน

คำสำคัญ : การสื่อสาร; การเมือง; จริยธรรมเชิงพุทธ

Abstract

The academic article “Political Communication According to the Buddhist Ethical Framework” aims to establish a framework for advancing ethical practices in political communication. This study comprehensively reviews relevant documents, textbooks, and empirical research findings. The analysis reveals that the application of the Buddhist ethical framework to political communication can be delineated into two principal dimensions: 1. For the sender, which is the political organisation, the methods of communication are transparent communication to build trust, using courteous and pleasant language to reduce tension and foster respect, presenting useful information for effective decision-making, demonstrating goodwill and sincerity to build confidence, and selecting appropriate times and places to ensure convenient access to information, 2. For the receiver, which is identified as the public, it is imperative to apply mindfulness and critical discernment in the evaluation of information by thoroughly and methodically analysing the data. Adhering to these principles will significantly enhance the efficacy of political communication and contribute to the development of a constructive relationship between political entities and the public.

Keywords: Communication; Politics; Buddhist Ethics

*Received September 24, 2024; Revised October 25, 2024; Accepted November 1, 2024

บทนำ

การสื่อสารการเมืองเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการกำหนดทิศทางและการพัฒนาของสังคมและประเทศ การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นหนึ่งในกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญ เพราะหากปราศจากซึ่งการสื่อสารก็ไม่มีสิ่งที่เราเรียกว่า การเมืองดำรงอยู่ (Huggins & Turner, 1997) ด้วยเหตุนี้ การสื่อสารกับการเมืองมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิด การสื่อสารเป็นพื้นฐานสำคัญในหลายศาสตร์ ขณะที่การเมืองเกี่ยวข้องกับการใช้และควบคุมอำนาจ แนวคิดทางการเมืองและการสื่อสารมีความเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก ไม่มีบุคคลสถาบัน หรือประเทศไหนที่สามารถมีอำนาจหรืออิทธิพลเหนือผู้อื่นได้หากไม่มีการสื่อสาร การสื่อสารเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การกระทำทางการเมือง ชีวิตและสังคมจะเป็นไปตามที่ประชาชนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง การสื่อสารเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนหรือเรียกร้องทางการเมืองนั่นเอง (พิชิตทวงศ์, 2550)

อย่างไรก็ดี การสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบันพบปัญหาในหลากหลายมิติ เช่น การแพร่กระจายข่าวลวง (Fake news) ซึ่งส่งผลให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ผิดพลาดและทำให้เกิดความสับสนในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง การบิดเบือนข้อมูล นอกจากนั้นยังมีการสร้างคำพูดหรือข้อคิดเห็นที่เต็มไปด้วยความเกลียดชัง ดังที่พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2554) ได้วิพากษ์สังคมสื่อสารการเมืองไว้ว่า “การสื่อสารแสดงเสรีภาพทางความคิดเห็น สร้างคำพูดด้วยความเกลียดชัง คำพูดที่บิดเบือนและมีคำพูดที่มีอคติ ซึ่งส่งผลต่อการสานสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้งจนขยายผลสู่ความขัดแย้งและใช้ความรุนแรงในที่สุด”

จากปัญหาที่กล่าวถึงข้างต้น การศึกษาการสื่อสารทางการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองที่มีจริยธรรม โดยผู้เขียนได้กำหนดกรอบการศึกษาใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง 2. จริยธรรมเชิงพุทธในมิติของการสื่อสารการเมือง และ 3. การประยุกต์การสื่อสารการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธ โดยจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

ความหมายของการสื่อสารทางการเมือง

เด็นตัน และวูดวาร์ด (Denton & Woodward, 1990) ให้ความหมายว่า “การสื่อสารทางการเมือง คือ การอภิปรายสาธารณะ (Public Discussion) เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐ” ในขณะที่ Almond & Powell (1960) กล่าวว่า “การสื่อสารทางการเมือง คือ วิธีการในการช่วยระบบการเมืองที่จะทำหน้าที่อื่น ๆ ของมันไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องผลประโยชน์ การรวบรวมผลประโยชน์ หรือการกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ” ออสติน แรนนีย์ (Ranney, 1993) มองว่า การสื่อสารการเมือง เป็นการถ่ายทอดความหมายที่เกิดขึ้นผ่านการใช้สัญลักษณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลพยายามทำให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลอื่น ตระหนักถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2545) กล่าวว่า “การสื่อสารทางการเมืองเป็นแนวทางการศึกษาที่มองเห็นการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมืองทั้งในระดับของรัฐและผู้นำ การสื่อสารช่วยสร้างแนวทางการยอมรับในหมู่ประชาชน และยังถูกใช้ในการสร้างความหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างฝ่ายต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ”

ฉะนั้น การสื่อสารการเมือง คือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการอภิปรายสาธารณะเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรและการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐ การใช้การสื่อสารในการสนับสนุนและจัดการกระบวนการทางการเมือง

เมือง การถ่ายทอดความหมายผ่านสัญลักษณ์ และการใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อ
บรรลุเป้าหมายทางการเมืองและสร้างความเข้าใจระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

องค์ประกอบของการสื่อสารการเมือง

องค์ประกอบของการสื่อสารการเมืองประกอบด้วยหลายส่วนสำคัญที่ทำงานร่วมกันเพื่อให้การสื่อสาร
เกิดประสิทธิภาพและมีผลกระทบในบริบททางการเมือง โดยทั่วไปแล้วองค์ประกอบหลัก ๆ ของการสื่อสาร
การเมืองมี ดังนี้ (McNair, 1999)

1. องค์การทางการเมือง (Political Organization) หมายถึง พรรคการเมือง องค์การสาธารณะ กลุ่ม
ผลประโยชน์ หรือกลุ่มกดดัน กลุ่มก่อการร้าย และรัฐบาล พรรคการเมืองสร้างขึ้นปัจเจกบุคคลที่มีความคิด
อุดมการณ์ตรงกันมารวมตัวกันทำให้เกิดวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีภารกิจในการที่จะสื่อสารให้กับผู้รับสารได้
เข้าใจวัตถุประสงค์และให้การยอมรับ โดยองค์การทางการเมืองของตนให้เป็นที่เข้าใจและแพร่หลายไปสู่ผู้รับ
สาร และให้พรรคมั่นใจว่าได้รับการตอบรับสูงและได้รับการปฏิเสธน้อยที่สุด

2. ผู้รับสาร (The Audience) วัตถุประสงค์ของการสื่อสารการเมือง คือ เพื่อการจูงใจหรือการโน้มน้าวใจ
ซึ่งผู้รับสารเป็นองค์ประกอบอันดับสองในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ถ้าปราศจากผู้รับสาร
เนื้อหาข่าวสารก็ไม่มีคามหมายใด ๆ ซึ่งผู้รับสารนั้นอาจจะมีลักษณะกว้างหรือลักษณะแคบ หรือทั้งกว้างและ
แคบก็ได้เช่นเดียวกัน

3. สื่อมวลชน (The Mass Media) องค์การสื่อมวลชนจะรวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียงและ
สื่อโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ถ่ายทอดสาร
ทางการเมืองที่จุดกำเนิดมาจากภายนอกองค์กรสื่อมวลชน และ ผู้ส่งสารทางการเมืองที่มีจุดกำเนิดมาจาก
ภายในองค์กรสื่อมวลชน หรืออีกนัยหนึ่งเป็นผู้ส่งสารทางการเมืองที่นักสื่อสารมวลชนภายในองค์กรสื่อเป็น
ผู้สร้างขึ้น (McNair, 1999)

การสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลทางการเมือง เช่น ข่าวการรัฐประหาร
การแถลงนโยบายรัฐบาล และการเลือกตั้ง นักการเมืองใช้กลยุทธ์สื่อสารเพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนน
ให้ตนเอง กระบวนการสื่อสารทางการเมืองประกอบด้วยผู้ส่งสาร ข้อมูลทางการเมือง ช่องทางการสื่อสาร และ
ผู้รับสารคือประชาชน การสื่อสารนี้เชื่อมโยงข้อมูลจากผู้ส่งสารไปยังประชาชน โดยหวังว่าจะได้รับคะแนนนิยม
การยอมรับข้อมูลจะนำไปสู่การกระทำที่สอดคล้องกับเจตนาของผู้ส่งสารในที่สุด (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร,
2544)

จึงกล่าวได้ว่า การสื่อสารการเมืองช่วยสร้างประสบการณ์และความหมายทางการเมืองแก่ประชาชน
เช่น ข่าวการรัฐประหาร การแถลงนโยบาย หรือการเลือกตั้ง โดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อชักจูงใจให้ประชาชน
ลงคะแนนสนับสนุนผู้ส่งสาร การสื่อสารทางการเมืองประกอบด้วยเชื่อมโยงระหว่างแหล่งสาร ช่องทางการ
สื่อสาร และผู้รับสาร เพื่อให้เกิดการรับรู้ การยอมรับ และการสนับสนุนทางการเมือง

จริยธรรมเชิงพุทธในมิติของการสื่อสารการเมือง

ในโลกของการสื่อสารการเมือง การใช้วาทกรรมการสื่อสารที่ผ่านการพิจารณาจริยธรรมเชิงพุทธนั้น
เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง จริยธรรมเชิงพุทธไม่เพียงแต่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่
สอดคล้องกับหลักการของความถูกต้องและความยุติธรรม แต่ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของการ
สื่อสารการเมืองเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ซึ่งบทความนี้จะนำเสนอใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1. หลักปฏิบัติสำหรับ
ผู้สื่อสารและ 2. หลักปฏิบัติสำหรับผู้รับสาร

1. หลักปฏิบัติสำหรับผู้สื่อสาร การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีความสำคัญในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในบริบทของผู้สื่อสาร ซึ่งต้องใช้ความระมัดระวังและความตั้งใจเพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงสุด ในหลักพระพุทธศาสนา การสื่อสารที่ดีต้องประกอบด้วยหลักการสำคัญหลายประการ ซึ่งจะช่วยให้การสื่อสารเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์และเกิดประโยชน์สูงสุด ตามหลักการ ดังนี้

1. ต้องเป็นความจริง การสื่อสารที่ยึดถือความจริงเป็นหลักมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในรูปแบบของการพูดซึ่งเรียกว่า “ความจริง” การใช้วาจาจริงเป็นเงื่อนไขที่ขาดไม่ได้ในการสื่อสารที่มีคุณภาพ ในทัศนะของพระพุทธศาสนา ความจริงถือเป็นหลักการสำคัญในการสื่อสาร คำพูดที่ถือว่าดีและถูกต้องต้องมีความจริงเป็นพื้นฐานเสมอ ดังพุทธภาษิตที่ทรงตรัสว่า “คำสัตย์แลเป็นวาจาไม่ตาย ธรรมนี้เป็นของเก่า สัตบุรุษทั้งหลายตั้งมั่นแล้วในคำสัตย์ ทั้งที่เป็นอรรถและเป็นธรรม” (ส.ส. (ไทย) 15/214/310) ฉะนั้นสัจวาจา คือ คำพูดสัตย์จริง ไม่กลิ้งกลอกซึ่งจะเป็นเหตุทำให้คนพูดน่าเคารพนับถือ คำพูดมีน้ำหนัก เป็นที่รักของผู้คบหาสมาคม โดยเฉพาะในครอบครัว ถ้าทุกคนต่างพูดคำสัตย์จริงต่อกัน ย่อมก่อให้เกิดความรักที่มั่นคง มีพลังสามัคคีไม่แตกแยกไว้อย่างงั้นและกัน (พระมหาศรีสุพรรณ อดตทีโป (ค่านนท์), 2549)

2. ต้องพูดคำสุภาพ อันมีลักษณะของคำพูดที่ให้แต่คุณแต่ส่วนเดียว บุคคลควรเปล่งถ้อยคำอ่อนหวาน มีประโยชน์เท่านั้น (ขุ.ชา. (ไทย) 27/60/406) เป็นคำพูดที่พูดด้วยภาษาที่สุภาพ ไพเราะ ไม่หยาบคาย เป็นคำพูดที่ผู้ฟังน่ายินดี ชื่นชอบ ทั้งทำให้ใจผู้พูดสงบ เป็นการพัฒนาสุขภาพจิตให้ดีขึ้น บุคคลจึงควรพูดแต่วาจาที่สุภาพ วาจางาม อ่อนหวาน ประกอบด้วยประโยชน์ เพราะทำให้เกิดผลดีแต่ตนเองและผู้อื่น ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ไพเราะในเบื้องต้น ไพเราะในท่ามกลาง ไพเราะในเบื้องปลาย พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ” (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า พิมพ์ ธรรมโร, 2541)

3. การพูดคำที่มีประโยชน์ เป็นคำพูดที่พูดแล้วผู้ฟังย่อมได้รับประโยชน์ และทำให้ผู้พูดปรารถนาประสบผลสำเร็จได้ มีประโยชน์ต่อผู้ฟัง ถ้าหากนำแนวทางไปคิด หรือปฏิบัติในทางสร้างสรรค์ (พระสมชาย บัณฑิต (ดำเนิน), 2555) วาจาที่พูดแล้วก่อให้เกิดประโยชน์หรือผลดีทั้งแก่ผู้พูดและผู้ฟังเป็นวาจาที่ควรแก่การฟัง ดังพุทธพจน์ที่ว่า “เปล่งวาจางามทำให้ประโยชน์สำเร็จได้” (ขุ.ชา.เอก. (ไทย) 27/88/37) และที่ทรงเน้นย้ำถึง วาจาที่มีประโยชน์ แม้ผู้พูดจะพูดได้ไพเราะอ่อนหวาน โดยอุบายอันแยบคายมากมายจนทำให้คนอื่นเชื่อในถ้อยคำของตนได้ก็ตาม ก็สู้คำพูดเพียงคำเดียวที่ประกอบด้วยประโยชน์ ทำให้จิตใจของผู้สดับสงบไม่ได้ ดังที่ปรากฏในขุททกนิกาย ธรรมบทว่า “คำพูดที่เหลวไหลไร้ประโยชน์ตั้งพันคำ ก็สู้คำพูดที่มีประโยชน์เพียงคำเดียวไม่ได้ เพราะฟังแล้วทำให้จิตใจสงบ” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/101/61) การพูดที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ถือเป็นวาจาที่ดีและควรพูด หากวาจานั้นจริงและสุภาพ แต่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์และอาจทำให้เกิดโทษ ควรหลีกเลี่ยงการพูดดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ ตามหลักพระพุทธศาสนา วาจาที่กล่าวออกไปควรมีผลดีหรือประโยชน์ทั้งต่อผู้พูดและผู้ฟัง หากวาจานั้นสามารถเสริมสร้างความเข้าใจ เพิ่มความรู้ หรือช่วยแก้ไขปัญหาก็ได้ นั่นคือวาจาที่มีคุณค่าและควรพูดออกไป เพราะมันสามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างผลดีในบริบทต่าง ๆ

4. การพูดด้วยจิตเมตตา การพูดด้วยจิตเมตตา พูดด้วยจิตใจที่มีความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง มีความจริงใจต่อผู้ฟัง ปรารถนาให้ผู้ฟังพ้นจากความทุกข์ โดยขึ้นอยู่กับ “เจตนา” เป็นสำคัญเพราะเจตนาเป็นตัวนำบ่งชี้ถึงลักษณะของวาจาที่มีเมตตา เมื่อผู้พูดพูดด้วยเจตนาดีมีเมตตาต่อผู้ฟัง ก็จัดว่าพูดด้วยวาจาสุภาพตามลักษณะของคำพูดประกอบด้วยเมตตา นี้เพราะคำว่า “เมตตา” หมายถึง ความปรารถนาดี อยากให้คนอื่นมีความสุข มีความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้น ไป (พระครูนิรมลจันทโพธิ จันทสโร (โพธิ์ศรี), 2553) ความมีเมตตา ความปรารถนาดี ความอยากให้ผู้อื่นมีความสุข และประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนปรารถนา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2549) ดังเช่นเรื่องในทณฺฑสูตรและสัมพหุลกมวาทว่า พระพุทธเจ้าเสด็จเข้าไปบิณฑบาตในกรุงสาวัตถี ทอดพระเนตรเห็นพวกเด็ก ๆ เอาท่อนไม้ตุง จึงเปล่งอุทานในขณะนั้นว่า “ผู้ใดเฝ้าหา

ความสุขเพื่อตน แต่กลับใช้ท่อนไม้ทำร้ายสัตว์ทั้งหลายผู้รักสุข ผู้นั้นตายไปแล้วย่อมไม่ได้รับความสุขเลย ส่วนผู้ใดเฝ้าหาความสุขเพื่อตน ไม่ใช่ท่อนไม้ทำร้ายสัตว์ทั้งหลายผู้รักสุข ผู้นั้นตายไปแล้วย่อมไม่ได้รับความสุข ” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/131-132/73) จากพุทธพจน์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า บุคคลที่แสวงหาความสุขส่วนตัวโดยการทำร้ายหรือใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นหรือสัตว์อื่นจะไม่สามารถได้รับความสุขจริง ๆ เพราะการกระทำที่เป็นอันตรายและทำลายชีวิตไม่สอดคล้องกับหลักการของความสุขที่แท้จริงในทางกลับกัน บุคคลที่แสวงหาความสุขแต่ไม่กระทำการรุนแรงหรือทำร้ายผู้อื่นจะสามารถได้รับความสุขจริง ๆ เพราะการปฏิบัติอย่างเมตตาและปราศจากความรุนแรงส่งเสริมความสุขและความสงบอย่างแท้จริง

5. การพูดถูกกาล หมายถึง การพูดอยู่ในลักษณะของ “ความพอเหมาะสมควร” คือ พูดในสถานที่ที่เหมาะสม ในเวลาที่เหมาะสม ในปริมาณที่เหมาะสม โดยความเหมาะสมจะมีมากขึ้นอยู่กับเรื่องที่พูด เวลาที่เหมาะสมดังกล่าว ไม่ใช่หมายถึง เวลาเช้า สาย บ่าย เย็น การเข้าใจเช่นนี้ ย่อมทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เพราะจะทำให้เกิดความเชื่อในเรื่องเวลาว่า เวลานั้น เวลานั้น เป็นฤกษ์มงคลหรือไม่มงคล เพราะการเชื่อเรื่องเวลาในลักษณะนี้ ไม่ถูกหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา (พระมหาศรีสุพรรณ อดตทิโป (คำนันท), 2549) ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงเรื่องฤกษ์ยาม ว่า “สัตว์เหล่าใดประพฤติดุจจริตทางกาย วาจา ใจ ในเวลาเช้า ในเวลา กลางวัน หรือในเวลาเย็น เช้านั้น กลางวันนั้น หรือเย็นนั้น ย่อมเป็นฤกษ์ดีของสัตว์เหล่านั้น ” (อง.ติก. (ไทย) 20/156/399)

กล่าวได้ว่า หลักการสื่อสารตามจริยธรรมเชิงพุทธ จะต้องตั้งอยู่ภายใต้หลักการ 5 ประการ 1. พูดความจริง การสื่อสารต้องยึดหลักความจริงเป็นสำคัญ 2. พูดสุภาพ คำพูดควรมีลักษณะสุภาพและอ่อนหวาน 3. พูดสิ่งที่ประโยชน์ คำพูดควรมีประโยชน์ต่อผู้พูดและผู้ฟัง 4. จิตเมตตา การสื่อสารต้องมีความปรารถนาดีและไม่ตรีต่อผู้ฟัง และ 5. พูดถูกกาล ควรพิจารณาความเหมาะสมในเวลาและสถานที่

2. หลักปฏิบัติสำหรับผู้รับสาร การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสาร ซึ่งในกระบวนการนี้ ผู้รับสารถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง หากไม่มีผู้รับสาร การสื่อสารก็จะไม่เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ ผู้รับสารมีบทบาทในการรับฟังและตีความข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการสื่อสาร ดังนั้น การเข้าใจและมีคุณสมบัติที่ดีในการรับสารจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอถึงข้อปฏิบัติสำหรับผู้รับสารตามหลักพระพุทธศาสนา โดยพระพุทธเจ้าได้วางหลักอินทรีย์สังวรสำหรับผู้รับสาร ดังจะนำเสนอต่อไปนี้

1. ความหมายของอินทรีย์สังวร คำว่า อินทรีย์สังวร ได้แก่ การสำรวมอินทรีย์ทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ยินดียินร้าย ในเวลาเห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องโผฏฐัพพะ รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจ ระวังไม่ให้กิเลสครอบงำใจ ในเวลารับรู้อารมณ์ทางอินทรีย์ทั้ง 6 (อภิ.สง.อ. 1/1/285) เป็นการปิดกั้นป้องกัน ไม่ให้บาปอกุศลธรรมทั้งหลายเกิดขึ้นในจิตเวลาที่มีการรับรู้อารมณ์ทางทวารทั้ง 6 หมายถึง การคุ้มครอง การป้องกันรักษาจิตให้มั่นคง เมื่อรับรู้อารมณ์แล้ว อารมณ์ก็จะไม่หลุดจิตให้ออกไปสนใจภายนอก ไม่หลงยินดีในอารมณ์ที่น่ารัก และไม่เกลียดชังในอารมณ์ที่ไม่น่ารัก (พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ เถร, 2548) นอกจากนี้ พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายว่า “อินทรีย์สังวร คือ การสำรวมตา หู จมูก ลิ้น กายใจ หกอย่างไว้ ด้วยหวังว่า รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และความรู้สึกนึกคิดเองในใจอย่าทำความรักใคร่พอใจยินดี หรือความโกรธเคืองหงุดหงิดยินร้าย ให้เกิดขึ้นในใจของตนเองได้ (พุทธทาสภิกขุ, ม.ป.ป.)

จึงกล่าวได้ว่า อินทรีย์สังวรในพระพุทธศาสนาเป็นหลักการสำคัญในการปกป้องจิตใจจากการถูกกระตุ้นโดยประสาทสัมผัส โดยการควบคุมและสำรวมตนไม่ให้ถูกดึงไปในทางที่เป็นอันตรายหรือทำให้เกิดความหลงใหล การรักษาความมีสติและความมั่นคงในจิตใจนี้จะช่วยให้บุคคลที่มีบทบาทในฐานะของ “ผู้รับสาร” สามารถไตร่ตรองข้อมูลและมีวิจยารณญาณพิจารณาต่อสารที่ได้รับถูกต้องและสมบูรณ์

2. วิธีการปฏิบัติตามหลักอินทริยสังวร หลักอินทริยสังวรเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและมีคุณธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า แนวทางนี้เน้นที่การสำรวมตนและการใช้ประสาทสัมผัสทั้งหกเพื่อเพิ่มความชัดเจนและประสิทธิภาพในการรับรู้และการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน ดังนี้

1. การดูเป็น คือ การใช้ศักยภาพของตาในการดูสิ่งต่าง ๆ อย่างมีสติ และเลือกดูแต่สิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์

2. การฟังเป็น คือ การใช้ศักยภาพของหูเพื่อเรียนรู้เสียงต่าง ๆ ที่ประสาทหูจะรับได้อย่างมีสติ และเลือกฟังแต่สิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์

3. การดมเป็น คือ การใช้ศักยภาพของจมูกในการสูดดมสิ่งต่าง ๆ อย่างมีสติ และเลือกสูดดมแต่สิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์

4. การกินเป็น คือ การใช้สติและปัญญาพิจารณาเลือกสรรกินดื่มแต่สิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์

5. การสัมผัสเป็น คือ การใช้สติ ปัญญา พิจารณาเลือกสรรใช้สอยแต่สิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์

6. การคิดเป็น คือ การใช้สติ ปัญญาควบคุมพิจารณาความคิดให้เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ และถูกต้อง (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2553)

การสำรวมอินทริยสังวรข้างต้น พระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้จัดเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. สำรวมระวังในอินทริยทั้ง 6 ด้วยการไม่สอดส่ายออกไปเที่ยวกระทบหรือผัสสะในเหล่า รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์ ที่ไม่จำเป็น เพราะเมื่อไม่เกิดการผัสสะหรือเมื่อผัสสะดับ จึงดับเวทนาได้ อันเป็นไปตามปฏิจจสมุปบาทธรรมฝ่ายนิโรธหรือฝ่ายดับทุกข์

2. อีกในลักษณะหนึ่งนั้น ย่อมไม่สามารถสำรวมได้ตลอดเวลา เพราะความที่ย่อมต้องมีกระทบกันบ้างเป็นธรรมดาในการดำเนินชีวิตแม้แต่ในภิกษุ ที่ประกอบด้วยความสำรวมแล้วก็ตาม ดังนั้น เมื่อเกิดการกระทบหรือเกิดผัสสะกันแล้ว ก็ให้มีการสังวร สำรวมไม่ให้ยินดียินร้าย ในเวลาที่เห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องโผฏฐัพพะ รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจ หรือการอุเบกขา หรือไม่พัวพันเสียมันเอง กล่าวคือ ยังมีความระวังไม่ให้กิเลสครอบงำใจ ในเวลารับรู้อารมณ์ทางอินทริยทั้ง 6 อีกด้วย พระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2549)

สรุปได้ว่า การสื่อสารต้องการการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสาร โดยผู้รับสารมีบทบาทสำคัญในการรับฟังและตีความข้อมูล การมีคุณสมบัติที่ดีในการรับสารจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ตามหลักพระพุทธศาสนา การพัฒนาคุณสมบัติของผู้รับสารเกี่ยวข้องกับหลัก “อินทริยสังวร” ซึ่งหมายถึงการสำรวมความรู้สึกจากอายตนะทั้ง 6 เพื่อไม่ให้กิเลสครอบงำใจ การสำรวมนี้ช่วยให้การรับรู้และการตีความข้อมูลเป็นไปอย่างแม่นยำและมีคุณค่า โดยการใช้สติและการควบคุมอารมณ์จะส่งผลให้การสื่อสารมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การประยุกต์การสื่อสารการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธ

มรรควิธีการสื่อสารการเมืองในฐานะผู้ส่งสาร

การสื่อสารระหว่างองค์กรทางการเมืองกับประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการปกครอง การพัฒนาวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ข้อมูลและนโยบายขององค์กรทางการเมืองเข้าถึงประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน

การตัดสินใจและกิจกรรมต่าง ๆ วิธีในการสื่อสารระหว่างองค์กรทางการเมืองกับประชาชน มีหลักการที่สำคัญต่อไปนี้

1. การสื่อสารที่โปร่งใส องค์กรทางการเมืองควรสื่อสารข้อมูลที่เป็นจริงและโปร่งใส โดยไม่บิดเบือนหรือปิดบังข้อมูลที่สำคัญ โดยการสื่อสารข้อมูลโดยหลักการของ “ความจริง” จัดได้ว่าเป็นมาตรการในการสร้างความไว้วางใจให้กับผู้รับสารหรือประชาชน ซึ่งการสื่อสารด้วยข้อมูลที่เป็นจริงจะเป็นเครื่องมือพื้นฐานทำให้เกิดความไว้วางใจและต่อยอดเป็นทำให้เกิดความเชื่อมั่น ดังที่ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2557) ได้กล่าวไว้ในประเด็นนี้ว่า “สิ่งที่ถือว่าเป็นผลต่อเนื่องจากความไว้วางใจก็คือ ความเชื่อมั่น อันเป็นความเชื่อมั่นที่บุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลมีต่อการพูดว่ามีความน่าเชื่อถือ และความเชื่อนั้นดังกล่าวจะกลายเป็นตัวแปรสำคัญอีกประการหนึ่งในการดำเนินการตัดสินใจที่จะเลือกเข้าไปมีส่วนร่วมหรือแสดงออกด้วยวิธีการอย่างหนึ่งใดอย่างหนึ่งของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง”

2. การสื่อสารด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ การเลือกใช้คำพูดที่สุภาพและไพเราะในทุกสถานการณ์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักการเมือง เพราะมันช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีทั้งในการประชุมและในการพบปะประชาชน การใช้ภาษาที่สุภาพทำให้การสนทนาเป็นไปอย่างราบรื่นและลดความตึงเครียด ซึ่งทำให้ประชาชนรู้สึกถึงการได้รับความเคารพและเห็นค่าของตน การใช้ถ้อยคำที่สุภาพและไพเราะยังช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มโอกาสในการสร้างความร่วมมือกับประชาชนและฝ่ายต่าง ๆ นักการเมืองที่ใช้ภาษาเชิงบวกและเอื้ออาทรจะสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนเข้าใจและรู้สึกมีส่วนร่วมในนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ การพูดจาที่ดียังช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้นักการเมือง ซึ่งเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความนิยมในตัวนักการเมืองได้อย่างมาก

3. การสื่อสารด้วยข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ เป็นมาตรการจากการจริยธรรมด้าน “การพูดคำที่มีประโยชน์” โดยข้อมูลที่สื่อสารต้องมีความชัดเจนและตรงประเด็น เพื่อให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย และไม่สับสน ข้อมูลควรจัดระเบียบอย่างดีและไม่ซับซ้อน ข้อมูลที่ให้ควรมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจหรือการดำเนินชีวิต การสื่อสารควรเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดโดยไม่มีการซ่อนเร้นหรือปรับแต่งให้ผิดไปจากความจริง เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้และตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูล

4. การสื่อสารที่แสดงความปรารถนาดีและความจริงใจ เป็นมรรควิธีของ “การพูดด้วยเมตตา” การแสดงความปรารถนาดีต่อความเป็นอยู่และความสุขของประชาชนเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับนักการเมือง เนื่องจากมันสะท้อนถึงความเอื้ออาทรและความตั้งใจในการทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง นักการเมืองที่แสดงถึงความปรารถนาดีจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในตัวเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการสนับสนุนจากประชาชน ดังที่ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2554) ได้กล่าวไว้ในประเด็นนี้ว่า “ถ้อยคำดี ๆ และมีคุณค่า นั้น เป็นสิ่งที่มนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งต่าง ๆ ในโลกนี้ ล้วนมาความต้องการและปรารถนาที่จะสัมผัสทางหู และภาษากายส่วนอื่น ๆ และสิ่งเหล่านี้หากมองในเชิงโลกธรรม นับได้ว่ามีผลอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิต และการดำรงอยู่ของมนุษย์ในกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม”

5. การสื่อสารในสถานที่และเวลาที่เหมาะสม เป็นมาตรการที่เกิดหลักการพื้นฐานที่สำคัญจาก “การพูดถูกกาล” โดยองค์กรทางการเมือง ควรคำนึงถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมที่ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงข้อมูลหรือเข้าร่วมกิจกรรมได้ เช่น การประกาศข่าวสำคัญหรือจัดประชุมควรทำในช่วงเวลาที่ประชาชนมีเวลาว่าง หรือเลือกกำหนดสถานที่ที่สะดวกสำหรับประชาชน กล่าวโดยสรุป หลักการสื่อสารทางการเมืองประกอบด้วย ความโปร่งใสในการให้ข้อมูล การใช้ถ้อยคำที่สุภาพและไพเราะ การนำเสนอข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ การแสดงความปรารถนาดีและความจริงใจ รวมถึงการเลือกสถานที่และเวลาที่เหมาะสม การปฏิบัติตามหลักการ

เหล่านี้ช่วยสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นจากประชาชน ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพระหว่างองค์กรทางการเมืองและประชาชน

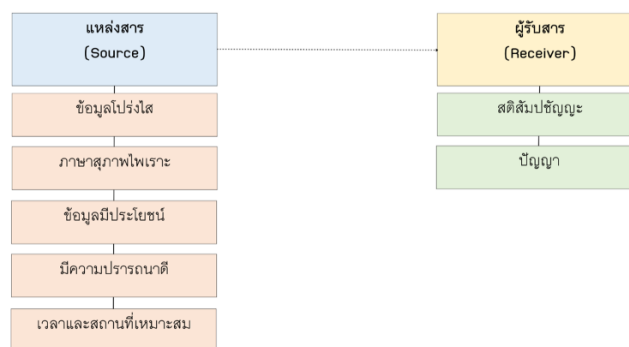
มรรควิธีการสื่อสารเมืองในฐานะผู้รับสาร

ในการรับข้อมูลและข่าวสารจากองค์กรทางการเมือง ผู้รับสารควรใช้หลักอินทรีย์สังวรเพื่อควบคุมการรับรู้ให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ โดยการทำความเข้าใจบทบาทของแต่ละประสาธน์ผู้ส่งจะช่วยให้การวิเคราะห์และประเมินข่าวสารมีประสิทธิภาพ หลักอินทรีย์สังวรประกอบด้วย การมีสติและวิจารณ์ญาณในการควบคุมข้อมูลจากประสาธน์ผู้ส่งทั้งหก ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ โดยกระบวนการในการรับสารให้มีประสิทธิภาพมีอยู่ 2 ประการ คือ

1. สติสัมปชัญญะ หมายถึง ความสามารถในการระลึกรู้และรับรู้กระบวนการของการรับรู้ รวมถึงการตระหนักถึงความรู้สึก ความคิด อารมณ์ และผลกระทบต่อพฤติกรรมของเรา การเข้าใจและควบคุมสิ่งเหล่านี้ช่วยให้เราปรับการตอบสนองของตนเองและหลีกเลี่ยงการถูกโน้มน้าวโดยไม่รู้ตัว ในบริบทของการสื่อสารการเมือง ซึ่งมักใช้รูปแบบต่าง ๆ เช่น คำพูด รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ เพื่อกระตุ้นหรือโน้มน้าวความคิดและอารมณ์ของผู้รับสาร การมีสติสัมปชัญญะจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะมันช่วยให้ผู้รับสารมีความระมัดระวังและสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีสติ เพื่อไม่ให้ถูกชักจูงหรือหลงเชื่อโดยไม่รู้ตัว จึงกล่าวได้ว่า แสดงให้เห็นว่าการมีสติสัมปชัญญะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและไม่ถูกผลกระทบของอารมณ์หรือการโน้มน้าวที่อาจเกิดขึ้นจากการสื่อสารทางการเมือง

2. การใช้ปัญญากำกับในการตัดสินใจข้อมูลข่าวสารอย่างมีเหตุผล โดยผ่านกระบวนการของการคิด การไตร่ตรองอย่างรอบคอบ การจำแนกอย่างละเอียดและถี่ถ้วน ซึ่งต้องอาศัยอินทรีย์สังวรในการรับรู้หรือพิจารณา คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เช่น การใช้ศักยภาพของประสาทตา ในการพิจารณาข้อมูลข่าวสารจากนักการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองสามารถทำได้โดยการใช้การสังเกตอย่างละเอียดและมีสติในการวิเคราะห์สิ่งที่เห็น ดูว่าภาพหรือกราฟิกที่ใช้มีลักษณะการออกแบบอย่างไร ดูว่าภาพหรือข้อมูลที่เข้ามาจากแหล่งที่เชื่อถือได้หรือไม่ และมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือหลักฐานรองรับหรือไม่ รวมถึงการใช้ศักยภาพของประสาทหูฟังว่าข้อมูลที่ได้รับมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้หรือไม่ และมีการอ้างอิงถึงแหล่งที่มาหรือหลักฐานที่ชัดเจน เป็นต้น กล่าวโดยสรุป การรับข้อมูลจากองค์กรทางการเมืองควรใช้หลักอินทรีย์สังวรเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 2 กระบวนการหลัก คือ 1. สติสัมปชัญญะ โดยการตระหนักถึงความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนเอง เพื่อควบคุมการตอบสนองและหลีกเลี่ยงการถูกโน้มน้าวโดยไม่รู้ตัว และ 2. การใช้ปัญญา การคิดและไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยใช้อินทรีย์สังวรในการตรวจสอบข้อมูล เช่น การวิเคราะห์ภาพและเสียงเพื่อยืนยันความถูกต้องและแหล่งที่มา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากภาพเกี่ยวกับมรรควิธีในการสื่อสารขององค์กรทางการเมืองและการรับข้อมูลของประชาชนข้างบนนั้น ถือได้ว่าเป็น “ตัวแบบ” ที่ผู้เขียนได้ออกแบบขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างทางเลือกสำหรับการสื่อสารการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ 1. การสื่อสารขององค์กรทางการเมือง ควรมีความโปร่งใส การใช้ภาษาที่สุภาพและไพเราะ การแสดงความปรารถนาดี และการเลือกเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม และ 2. การรับรู้ข้อมูลของประชาชน ควรใช้อินทรีย์สังวรในการรับฟังหรือรับรู้ข้อมูล ด้วยการมีสติสัมปชัญญะในการตระหนักถึงความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองขณะรับข้อมูล และใช้ปัญญาในการวิเคราะห์ไตร่ตรองข้อมูลอย่างรอบคอบ

สรุป

ในการศึกษาการสื่อสารการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธที่น่าเสนอในบทความนี้ ผู้เขียนได้เริ่มต้นด้วยการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารการเมืองตามหลักวิทยาการสมัยใหม่และหลักจริยธรรมเชิงพุทธในมิติของการสื่อสารการเมือง ซึ่งจากแง่มุมเหล่านั้น จึงนำไปสู่การศึกษาตามกรอบของ “พุทธบูรณาการ” โดยใช้หลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการอธิบายและพัฒนามรรควิธีในการสื่อสารการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษา พบว่า การประยุกต์การสื่อสารการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธมีความสำคัญทั้งในฐานะผู้ส่งสารคือองค์กรทางการเมืองและผู้รับสารคือประชาชน มีหลักการ ดังนี้ ผู้ส่งสารควรมีมรรควิธีในการสื่อสารดังนี้ 1. การสื่อสารต้องโปร่งใส ข้อมูลต้องเป็นจริงและไม่บิดเบือน เพื่อสร้างความไว้วางใจและช่วยให้ประชาชนเข้าใจสถานการณ์และนโยบายได้ชัดเจน 2. การใช้ภาษาที่ไพเราะและสุภาพช่วยลดความตึงเครียดและสร้างบรรยากาศที่ดี พร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือและลดความขัดแย้ง 3. ข้อมูลต้องมีประโยชน์ ชัดเจนและตรงประเด็น เพื่อให้ประชาชนตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. การแสดงความปรารถนาดีและความจริงใจต่อประชาชนช่วยสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจในองค์กร และ 5. การเลือกเวลาและสถานที่ที่เหมาะสมช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสาร ผู้รับสารควรมีวิธีในการรับสาร ประกอบด้วย ประชาชนควรรับข้อมูลจากองค์กรทางการเมืองโดยใช้หลักอินทรีย์สังวรในการประเมินข้อมูล โดยการใช้ สติสัมปชัญญะ เพื่อควบคุมการตอบสนองและการถูกโน้มน้าวอย่างไม่รู้ตัว รวมถึงการใช้ ปัญญา ในการคิดและไตร่ตรองข้อมูลอย่างรอบคอบ โดยการตรวจสอบที่มาของข้อมูลและความถูกต้องของข้อมูล เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า การปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้ คือผู้ส่งสารมีการสื่อสารที่โปร่งใสและเป็นธรรมจากองค์กรทางการเมือง และผู้รับสารมีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีสติและปัญญาจากประชาชนจะช่วยให้การสื่อสารทางการเมืองมีประสิทธิภาพสูงสุด และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรการเมืองและประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2553). *พุทธปรัชญา : มติการมองโลกและชีวิตตามความจริง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- พระครูนิยมนันทโพธิ จันทสโร (โพธิ์ศรี). (2553). *การประยุกต์ใช้วาจาสุภาษิตในมงคลสูตรกับสังคมไทยปัจจุบัน* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิเถร) (2548). *วิปัสสนากรรมฐาน ภาค 2 ว่าด้วยมหาสติปัฏฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2549). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

- พระมหาศรีสุพรรณ อุตตทิโป (ค่านนท์). (2549). *การประยุกต์ใช้วาทศาสตร์ที่ปรากฏในคัมภีร์ขุททกนิกายเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2554). *พุทธสันติวิธี : การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง*. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- _____. (2557). *พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน). (2555). *ผู้นำกับการใช้วาทในการบริหารงานอย่างสร้างสรรค์* (รายงานวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิชิต ทนงค์. (2550). *การสื่อสารทางการเมืองกับการสร้างอัตลักษณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดอุบลราชธานี* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พุทธทาสภิกขุ. (ม.ป.ป.). *ตามรอยพระอรหันต์*. กรุงเทพฯ:ธรรมสภา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า รัชกาลที่ 7 แห่งสยาม. (2541). *บทสร้างนิสัยแบบอย่าง*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2545). *การสื่อสารกับการเมือง*. กรุงเทพฯ: ประสิทธิ์ภัณฑ์ แอนด์ พรีนติ้ง.
- อรรณพ ปิณฑน์โอวาท. (2544). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- Denton, R.E. & Woodward, G.C. (1990). *Political Communication in America*. New York: Praeger.
- Huggins, R. & Turner, J. (1997). *The politics of influence and control*. In B. Axford (Ed.), *Politics: An Introduction* Routledge.
- McNair, B. (1999). *An Introduction to Political Communication*. New York: Routledge.
- Ranney, A. (1993). *Governing: An introduction to political science*. (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall International

